

УДК 378.147: 004.9

Е-LEARNING ЯК ПЛАТФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Олена Федоренко

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри алгебри,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ Донецької області, Україна
fedorenko.elena1209@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена аналізу можливостей засобів електронного навчання, що можуть бути використані для організації та підтримки самоосвітньої діяльності майбутніх учителів. Розглядаючи електронне навчання з погляду доцільності його використання, були виділені дидактичні переваги, що, на думку автора, являються аргументацію не лише розвитку електронного навчання, а й його широкого та всебічного використання в очній формі навчання. Особливу увагу авторка, у зв'язку зі зміною пріоритетів у підготовці майбутніх учителів, надала можливостям використання електронного навчання при організації та підтримці самоосвітньої діяльності. Розглядаючи такі форми роботи, як віртуальна групова робота, відеометод, блог-метод, авторка робить висновки про можливість і доцільність їх використання також і в самоосвітній діяльності.

Ключові слова: самоосвітня діяльність; майбутні вчителі; електронне навчання.

Е-LEARNING КАК ПЛАТФОРМА ОРГАНИЗАЦИИ САМООБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ

Елена Федоренко

кандидат педагогических наук,
старший преподаватель кафедры алгебры,
ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»
г. Славянск Донецкой области, Украина
fedorenko.elena1209@gmail.com

Аннотация. Статья посвящена анализу возможностей средств электронного обучения, которые могут быть использованы для организации и поддержки самообразовательной деятельности будущих учителей. Рассматривая электронное обучение с точки зрения целесообразности его использования, были выделены дидактические преимущества, которые, по мнению автора, и являются аргументацией не только к развитию электронного обучения, но и к его широкому и всестороннему использованию в очной форме обучения. Особое внимание автором, в связи с изменением приоритетов в подготовке будущих учителей, уделяется возможностям использования электронного обучения при организации и поддержке

самообразовательной деятельности. Рассматривая такие формы работы, как виртуальная групповая работа, видеометод, блог-метод, автор делает выводы о возможности и целесообразности их использования также и в самообразовательной деятельности.

Ключевые слова: самообразовательная деятельность; будущие учителя; электронное обучение.

E-LEARNING AS A PLATFORM OF ORGANISING PROSPECTIVE TEACHERS' SELF-EDUCATIONAL ACTIVITY

Olena Fedorenko

Candidate of Pedagogic Sciences,
Senior Lecturer Algebra Department,
SHEE „Donbas State Pedagogical University“
Sloviansk, Donetsk region, Ukraine
fedorenko.elena1209@gmail.com

Abstract. The article is dedicated to the analysis of e-learning opportunities for the organization and support of future teachers' self-education activity. The analysis of „e-learning” points out that any electronic device can be used in education for information processing. Considering e-learning in terms of the appropriateness of its use the educational benefits of its using is identified. The author believes the argument is not only to the development of e-learning, but also its widespread and comprehensive use in the full-time study. The author reveals such advantages: improving the learning efficiency through differentiation and individualization of self-educational activity; the automatization of the control knowledge process; improving visibility test material; the increasing number of offered educational information; the visualization of models and the processes of researching phenomena; the efficient use of training time; the intensification of the educational process.

The author gives a particular attention to the opportunities of the e-learning use in the organization and support of self-education due to changing priorities in future teacher's training. In the article the following work forms are considered: the virtual group work (future professionals' teamwork on a specific task, which independently or through a consultant setting standards of communication and interaction, chooses the direction of their work and the means to achieve its goals in a virtual environment); video methods (an application of video training, videos of expert-specialists' classroom lectures and practical tutorials, video tours, video records of and etc.); blogging methods (searching and structuring information on a particular topic). The author specifies the possibility and feasibility of their use in self-education. Students have an opportunity to organize their own self-study education with the help of personal computer, laptop, and mobile phone. Due to the use of information technology the increase of students' independent work, which optimizes the learning process, is realized.

Keywords: self-education activities; future teachers; e-Learning.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Немає жодних сумнівів, що на сьогодні актуальним є питання про те, як змінюється роль педагога та його функції в навчальному процесі в умовах глобального процесу інформатизації освіти. Традиційна система освіти, орієнтована на «знансвий» характер, нездатна забезпечити досягнення цілей,

обумовлених соціальним замовленням суспільства на сучасному етапі його розвитку, а отже, потрібен перехід від традиційної до особистісно-орієнтованої парадигми освіти, стратегічними напрямками якої є інтелектуальний і моральний розвиток особистості на основі залучення її до самостійної діяльності. У результаті можливих реформ вищої освіти можна виділити три основні напрями: реорганізація системи освіти; інтеграція нових інформаційних технологій у навчальний процес; виділення принципу самостійної активності студентів як домінантного принципу навчання. На цьому етапі розвитку вищої освіти роль самостійної роботи студентів настільки зросла, що її доводиться планувати за новими правилами, вимогами, створювати спеціальні форми, методи і використовувати різноманітні технічні ресурси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями проблеми організації і здійснення електронного навчання займалися такі вчені, як А. Ахаян, В. Биков, Р. Гуревич, Д. Патаракин та ін. [2; 3]; розвитку дистанційної освіти присвятили свої роботи О. Адреев, В. Биков, В. Гриценко, М. Дубинський, С. Калашніков, В. Кухаренко, В. Луговий, Н. Морзе, Є. Полат, А. Хуторської та ін. [1; 4; 7; 8]. Тим не менш, залишається багато питань щодо наукового обґрунтування електронного навчання та визначення його ролі в традиційній формі організації освіти, зокрема в самоосвітній діяльності майбутніх фахівців.

Формулювання цілей статті. У межах статті окреслити доцільність використання електронного навчання в самоосвітній діяльності майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «електронне навчання», «e-навчання» (Electronic Learning, E-learning) пов'язаний з іменами Е. Масіє (E. Masie) та Дж. Кросс (Jay Cross) і був уведений як термін із підприємництва та популяризації науки. У терміна «Electronic Learning» основа поняття свідчить про відсутність технічних та організаційних форм, а, отже, характеризує ті форми навчання, що використовують будь-які електронні пристрої для обробки інформації. Електронне навчання є новим етапом технологій комп'ютерного навчання. Його метою є не стільки подолання відстані, скільки використання нових технологій для підвищення ефективності освітнього процесу [6].

Актуальність цього дослідження визначається вимогою до підвищення ефективності навчального процесу у ВНЗ, відсутністю

використання викладачами e-learning-методів у системі очного навчання. У зв'язку з цим постає проблема проектування інноваційних технологій навчання багатофункціональних, інтерактивних, орієнтованих на розвиток особистості майбутніх фахівців.

Розглядаючи електронне навчання з погляду доцільності його використання в самоосвітній діяльності, слід зробити акцент на його дидактичних можливостях, а саме:

- підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу за рахунок диференціації та індивідуалізації самосвітної діяльності;
- автоматизація процесу контролю знань;
- поліпшення наочності досліджуваного матеріалу;
- збільшення кількості пропонованої навчальної інформації;
- візуалізація моделей та процесів досліджуваних явищ;
- раціональне використання навчального часу;
- інтенсифікація навчально-виховного процесу.

Розглянемо більш детально дидактичні можливості використання електронного навчання в самоосвітній діяльності. Завдяки використанню можливостей створення багаторівневих знань досягається не лише диференціація самоосвітньої діяльності, а також набуває значення можливість індивідуального підходу до пошуку та засвоєння нових знань. Таким чином, створюється не лише мотиваційне підґрунтя для самоосвітньої діяльності, а й формується уявлення про власну освітню траєкторію навчання.

Суттєвим моментом самоосвітньої діяльності є наявність контролю процесу пізнання. Використовуючи такі засоби електронного навчання, як комп'ютерні системи тестування, надання викладачу результатів дослідницької роботи на перевірку в цифровому вигляді, співставлення результатів з електронними освітніми ресурсами, ми отримуємо досить вагомий інструмент для аналізу рівня засвоєння навчального матеріалу.

Безперечною перевагою використання засобів електронного навчання є мультимедійні можливості обчислювальних систем, що надає, одному з головних принципів навчання – наочності, зовсім іншого рівня представлення навчального матеріалу. Завдяки мультимедійним можливостям, що надають змогу поєднання візуальної та аудіоподачі інформації, більш точно може бути представлений об'єкт дослідження.

Можливість використання пошукових систем для знаходження необхідної різнобічної інформації з теми дослідження дозволяє поліпшити ймовірність її сприйняття та різнобічного опису параметрів, характеристик і закономірностей. Останнє дає змогу моделювати об'єкти дослідження в процесі їх життєвого циклу.

Обчислювальні можливості засобів електронного навчання дозволяють виконувати обчислення, аналіз даних та їх представлення, що, передусім, дозволяє позбутися рутинних математичних операцій і вивільняє навчальний час для аналітичної діяльності студентів.

Наведені дидактичні можливості електронного навчання в комплексі призводять до інтенсифікації навчально-виховного процесу, формують мотиваційну та когнітивну складову самоосвітньої діяльності.

На поточному етапі розвитку електронного навчання слід зазначити, що воно не є повноцінною альтернативою очному навчанню, однак, засоби електронного навчання являють собою не лише інноваційні технології з широкими дидактичними можливостями, а також є доповненням до традиційної системи навчального процесу. Вони мають такі форми організації додаткової педагогічної взаємодії, а саме [5]:

- синхронного або асинхронного спілкування викладача та студентів, студентів між собою в форматі блогу, форуму, чату, спільноти;
- спілкування студентів навчальної групи в синхронному форматі чату або груповій конференції.

На нашу думку, технології електронного навчання дозволяють зробити освітній процес:

- зручним і комфортним з погляду створення умов для освоєння матеріалу;
- персоналізованим у плані вибору рівня складності, часу та обсягу освоєння навчального матеріалу;
- інтерактивним, бо можна навчатися за допомогою синхронної та асинхронної взаємодії з викладачем і однокурсниками.

Також можна виділити методи, що використовуються в педагогічному процесі за допомогою технологій електронного навчання:

- віртуальна групова робота;
- відеометод;
- блог-метод.

Віртуальна групова робота – це спільна робота майбутніх фахівців у групі над певним завданням, які самостійно або за допомогою консультанта встановлюють норми спілкування та взаємодії, обирають напрям своєї роботи і засоби для її досягнення у віртуальному середовищі.

Прикладом може слугувати дискусія в синхронному форматі (заздалегідь зазначається час) або асинхронному форматі, проведення опитувань, захист виконаних робіт перед викладачем і однокурсниками (за допомогою голосової або чат-конференції). Цей метод навчання може стати досить адекватним додатковим ресурсом для вдосконалення організації самостійної роботи студентів. Технічні можливості віртуального класу дозволяють усім суб'єктам навчального процесу в режимі реального часу демонструвати відеоролики, слайди презентацій, різноманітні документи, виділяючи в них області особливої уваги, обмінюватись файлами або надавати доступ до власних файлів, користуватися електронною дошкою, проводити голосування та опитування, що дозволяють у реальному часі зібрати інформацію з того чи того питання від усіх учасників; обмінюватись миттєвими повідомленнями (з наданням доступу всім учасникам або лише певному колу осіб). Межі видимості повідомлень визначаються всіма суб'єктами віртуальної взаємодії. Також з'являється можливість організації спілкування за допомогою аудіозв'язку. Деякі віртуальні класи дозволяють здійснювати спільну роботу над документами, використовувати механізми залучення уваги шляхом підняття віртуальної руки і демонстрації емоцій, робити запис віртуальної зустрічі в аудиторії.

Відеометод – це метод заснований на наочному сприйнятті інформації (застосування навчальних відеофільмів, відеотренінгів, відеозаписів аудиторних лекцій і практичних занять, відеоекскурсій, відео з записом експертів-фахівців тощо). Відеометод включає в себе такі функції: освітню, систематизуючу та контрольну (закріплюючу). У більшості випадків на практиці використовуються два основні способи застосування відеозапису в навчальних цілях: перше – демонстрація готових відеоматеріалів і друге – використання запису в процесі виконання завдань (проектів, тренінгів тощо) для аналізу та зворотного зв'язку. У процесі використання зворотного зв'язку матеріалом для перегляду та аналізу стають дії самих учасників, записані у відеоформаті.

Блог-метод – метод навчально-пізнавальної діяльності того, хто навчається. Цей метод дозволяє формувати записи (пости), що містять текст, зображення або мультимедіа, зокрема й авторські. У цій діяльності мається

на увазі пошук, структурування інформації з певної теми. Також можна заохочувати створення ініціативної групи студентів, які постійно поповнюють блог навчальної дисципліни та які зацікавлені в більш глибокому її вивченні.

Поряд з використанням традиційних методів навчання, викладачеві необхідно залучати спеціальні інтерактивні педагогічні технології, що передбачають створення організаційно-педагогічних умов для ефективної взаємодії (співпраці) педагога та студентів. Тому включання електронного навчання як допоміжного засобу до освітніх технологій, на нашу думку, є важливим засобом у педагогічному процесі. Навчання в такому форматі стає інтерактивним, а навчальний процес перетворюється на перманентний.

Висновки. Таким чином, можемо констатувати, що технології електронного навчання – це навчальне середовище, за допомогою якого надається можливість індивідуалізувати процес навчання, вибрати темп навчання (мається на увазі сприйняття інформації). Застосування електронного навчання під час очного навчання студентів дозволяє говорити про змішаний формат навчання (симбіоз очного та віртуального сценарію). Студенти мають можливість організувати власне самостійне навчання за допомогою персонального комп'ютера, ноутбука, мобільного телефону тощо. А за рахунок використання інформаційних технологій відбувається збільшення обсягу самостійної роботи студентів, що дозволяє оптимізувати та реорганізувати навчальний процес та призводить до створення платформи самоосвітньої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев А. А. Введение в дистанционное обучение. Учебно-методическое пособие / А. А. Андреев. – М. : ВУ, 1997.
2. Ахаян А. А. Виртуальный педагогический вуз. Теория становления / А. А. Ахаян. – СПб. : Изд-во „Корифей“, 2001. – 170 с.
3. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти / В. Ю. Биков. – Київ : Атіка, 2009. – 684 с.
4. Полат Е. С и др. Педагогические технологии дистанционного обучения / Е. С. Полат, М. В. Моисеева, А. Е. Петров; Под ред. Е. С. Полат. – М., „Академия“, 2006.
5. Слостенин В. А. и др. Педагогика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; Под ред. В.А. Слостенина. – М. : Издательский центр „Академия“, 2002. – 576 с.
6. Ступин А. А. Электронное обучение (E-Learning) – проблемы и перспективы исследований / А. А. Супин, Е. Е. Ступин // Дистанционное и виртуальное обучение. – 1 (2012): – С. 38 – 49.
7. Теория и практика дистанционного обучения / Под ред. Е.С. Полат. – М., „Академия“, 2004.

8. Хуторской А. Дистанционное обучение и его технологии / А. Хуторской // Компьютера. – 2002. – № 36. – С. 26 – 30.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Andreev, A. A. (1997). Vvedenie v distancionnoe obuchenie. Uchebno-metodicheskoe posobie. [Introduction to distance learning. Educational handbook.]. Moscow : VU [in Russian].
2. Ahajan, A. A. (2001). Virtual'nyj pedagogicheskij vuz. Teorija stanovlenija [Virtual pedagogical university. Theory of formation]. SPb. : Izd-vo „Korifej“ [in Russian].
3. Bykov, V. Ju. (2009). Modeli orghanizacijnykh system vidkrytoji osvity [Models of organizational systems of open education] Kyjiv : Atika [in Ukrainian].
4. Polat, E. S. (Ed.), Moiseeva, M. V. & Petrov, A. E. (2006). Pedagogicheskie tehnologii distancionnogo obuchenija [Pedagogical technologies of distant training]. Moscow : „Akademija“ [in Russian].
5. Slastenin, V. A. (Ed.), Isaev, I. F. & Shijanov, E. N. (2002). Pedagogika: Ucheb. posobie dlja stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenij [Pedagogy. Textbook for students of higher educational institutions]. Moscow: Izdatel'skij centr „Akademija“ [in Russian].
6. Stupin, A. A. & Stupin, E. E. (2012). Jelektronnoe obuchenie (E-Learning) – problemy i perspektivy issledovanij [E-learning (E-Learning) – Problems and research perspectives]. *Distancionnoe i virtual'noe obuchenie - Distance and virtual learning*. 1 (2012). 38-49. [in Russian].
7. Polat, E. S. (Ed.) (2004). Teorija i praktika distancionnogo obuchenija [Theory and practice of distance education]. Moscow, „Akademija“ [in Russian].
8. Hutorskoj, A. (2002). Distancionnoe obuchenie i ego tehnologii [Distance Learning and Technology]. *Komp'juter, 36*. 26-30. [in Russian].